MEMORIA

FRIDERICI BENJAMIN OSIANDRI

IN

CONSESSU SOCIETATIS REGIAE SCIENTIARUM

D. XV. JUN. MDCCCXXII.

COMMENDATA

AB

JO. FR. BLUMENBACH.

GOTTINGAE

TYPIS HENRICI DIETERICH.

Est inter veteris Latii inſcriptiones ſepulcrales inprimis vna brevis ea ſed animum mouens, ad viam Appiam his verbis concepta: T. LOLLIUS T. LOLLII F. HIC PROPTER VIAM POSITUS VT DICANT PRAETEREUNTES LOLLI VALE.

Congruum hoc cogitanti homini votum vt toties eius varia occaſione data memini, ita et viuidiſſime obuerſabatur animo cum triſte mihi incumberet officium collegae deſideratiſſimo hodierno conſeſſu elogium dicere, cui quidem ea voluntate ſatisfacere ſtudui, vt et auditores, et ſi qui olim etiam ſint lectores, itidem eodem pio et beneuolo animo dicant OSIANDER vale.

Et quidem huic negotio non imparem cenſebunt, qui norint me optimo viro per 30 fere annos non collegiali tantum verum et arctiore et amiciſſima familiaritate coniunctum fuiſſe, ita vt de indole et ingenio eius, aeque ac de ſtudiorum ſuorum ratione qua ad tantum in arte quam exercebat ſalutifera

faſtigium peruenit, quo de diſciplinis quas profitebatur et tam ſcribendo quam docendo illuſtrabat, aeque ac de vniuerſitate noſtra litteraria et nobili eius cui praeerat inſtituto obſtetricio, — tum et quod proxime ad nos attinet, de ſodalitio noſtro, commentationibus in conſeſſu ſocietatis ſtatuto ordine et religioſe recitatis, multimode et impenſe meruit, — vt inquam de his ſi quis alius candide et vere referre me poſſe confidam.

Natus eſt, cuius iacturam lugemus FRID. BENJ. OSIANDER anno ſuperioris ſeculi 59° Zellis Würtenbergiae, patre Jo. RUDOLPHO, poſtmodum archidiacono Kirchhemenſi, matre ex ſtirpe ZEYERIA, filia diaconi Eſslingenſis.

De iuuenili eius inſtitutione hoc praeſertim commemorare liceat quo quidem artis ſalutaris ſtudioſis tanquam exemplar ad imitandum proponi poterit, quod nempe mature iam guſtu et amore latinae linguae imbutus fuerit, cui praeſertim antequam academiam peteret in coenobiali ſchola quae Denkeldorſſii floret, ſtrenue operam dabat, et haud vulgarem eius peritiam inde partam ſerioribus adhuc annis, vt in aliis ſcriptis latine exaratis ita et in docto et paſſim feſtiuo epigrammatum opere comprobauit *).

Poſtquam ſtudio medico cui ſe iam a prima iuuentute vouerat, tam in patria Tubingenſi academia quam in Argora-

*) Praeter alia vero quae iuuenem medicum ſtudio ſuo aptiorem reddunt, graphicae quoque imo et plaſticae arti ſubſeciuas impendit horas et vtilia poſtmodum in vtraque arte ſpecimina, tum iconum ad illuſtranda ſcripta ſua delineatione, tum et hyſteroplasmatum figuratione exhibuit.

tenſi ſedulo incubuerat, et inprimis arti quoque obſtetriciae operam dederat, a. 79no Kirchhemium reuerſus, praxin medicam exercere cepit.

Degebat ibi tum temporis vir memoratu digniſſimus, Georgiae noſtrae Auguſtae ante hos 70 annos alumnus, Baro DE PALM, in otio quo frui fortuna ipſi conceſſerat minime otioſus et bonarum litterarum, inprimis latinorum auctorum claſſicorum ſtudioſiſſimus, idemque in indigos bene merentes clam et occulte ſed largiter beneficus.

Hic, poſtquam OSIANDER noſter *) in eius notitiam venerat ſeque huic Maecenati maxime eodem latinae linguae amore commendauerat, et quod artem ſalutarem quam profitebatur cum politioribus litteris coniungeret, auctor ipſi ſuaſorque fuit et ſumptus eo fine praebebat, vt adhuc vnam alteramue celebrem in Germania ſcholam obſtetriciam frequentaret.

Petiit eo fine Caſſellas vbi per quinos continuos menſes inſtructione et familiaritate G^{ii} W^{mi} STEIN ſen., celebris ea aetate magiſtri obſtetricii, itidem ex ſchola Gottingenſi profecti, vtebatur.

Dehinc in patriam reuerſus per decennium non artem ſolum felici cum ſucceſſu exercuit verum et ſcriptis ad eam facientibus litterato orbi medico tam laudabiliter innotuit vt a. 92 poſt disceſſum FISCHERI quondam noſtri qui hactenus hoſpitio obſtetricio praefectus erat, in eius locum huc euocaretur.

Et quidem hocce Xenodochium iam anno ſuperioris ſeculi 51 minore quidem tum temporis modulo inſtitutum, eatenus in

*) Qui et poſt fata PALMII memoriam eius grato animo in promtuario Hannouerano a. 1819 p. 993 — 1026. recoluit.

in historia artis obstetriciae memorabile dicendum est quod tunc in Germania primum fuerit non tantum informandis matronis obstetricibus sed maxime erudiendis iuuenibus medicinae studiosis destinatum *).

Postquam vero a. 85 Regis ordinumque prouincialium munificentia nobile quo iam Georgia Augusta gaudet obstetricantium hospitium exstructum esset, primus id habitauit et instituit OSIANDER **) qui quidem, quam impense et multifarie tam longa annorum serie exemplari assidua et sollicita directione eius tum docendo et circiter ter mille tironum medicorum in arte sua instruendo, tum eam et admiranda in eius exercitio dexteritate et inde pendente securitate matres et earum partus seruando reipublicae et humanitati profuerit, vel exinde computare licebit, quod ex octogenis et saepius centenis puerperis quae quouis anno partus suos in hoc Lucinae sacrario enixae sunt saepe per integros annos ne vna in eo hospitio obiuerit, maxime vero ex eo, quod per sena illa quibus eo profuit lustra, nunquam crudeli multorum artis obstetriciae magistrorum encheiresi, aut partum adhuc in aluo materno haerentem dissecare et exenterare aut caput eius perforare et excerebrare ***) aut brachium auellere necesse duxerit, contra vero forcipis a se perfecti, quem manus suas artificiales

*) Cf. OSIANDRI *Denkwürdigkeiten*. T. I. introduct. p. XL. et EI. *Geschichte der Entbindungskunst* p. 454.

**) Cf. *Denkwürdigkeiten* l. c. p. LVII. et cl. SAALFELD *Geschichte der Univers. Göttingen v.* 1788 - 1820. p. 452.

***) Inprimis vero perforationem capitis proni, versione nascendi infantis in pedes vitare docuit, et saepe eam encheiresin felicissimo cum successu ipso capite praeuio iam in aperturam peluis superiorem incuneato, exercuit.

appellare solebat, tempestiuo et cauto adminiculo innumeros partus ex difficilibus faciles reddiderit.

Verum praeter forcipem hunc, qui, vt alia quibus se commendat commoda taceam, inprimis praeter iuncturae rationem eo a prioribus differt, quod cochlearia eius vt vocantur non fenestrata sint, plura adhuc ad artem obstetriciam facientia instrumenta et vtensilia aut primus inuenit aut saltem emendauit et perfecit *) quorum vberiores descriptiones et iconismos vt variis suis scriptis ita nominatim in commentationibus Regiae Societatis ipse exhibuit.

At enim vero non satis ipsi erat tirones medicos tantum in empirica encheiresi obstetricia erudire et exercere, verum et iis solidiori fundamento nixam grauissimae disciplinae doctrinam tradere, cui quidem scopo inprimis inseruiebat ditissimus praeparatorum anatomicorum et pathologicorum thesaurus, quem partim proprio et indefesso studio collegerat, partim magno aere aliorsum coëmerat et nunc in eundem vsum filio JOANNI FRIDERICO paternae doctrinae et artis heredi felicissimo, collegae nostro coniunctissimo, legauit.

Quum autem praeterea in vniuersa qua late patet disciplina medica rite imbutus et versatus esset, scriptis quoque vix vnum alterumue eius campum liquit intentatum **).

*) Conf. de pluribus eorum, v. c. de instrumento Osiandri dilatatorio et introductorio, acu adoperta rumpendis velamentis inseruiente, hysterotomio, cliseometro, peluimetro, et statera ad examinandum neonatorum infantum pondus, praeter enchiridion artis obstetriciae, commentationum recentiorum Soc. Regiae vol. I. et III. et descriptionem sellae obstetriciae infra dicendam.

**) Accuratum scriptorum eius indicem exhibet cl. SAALFELD l. c. p. 369–73. et 626 sq. quibus postea accesserunt adhuc (praeter varia promtuario Hannouerano a. 1820 et 21. inserta) sequentia:

Et quidem mirationem ſubit in omnibus eius ſcriptionibus infinita lectionis varietas, eaque non e libris tantum hauſta proxime ad ſtudia quibus ſe vouerat facientia, ſed magnam quoque partem ex promtuariis miſcellis periodicis et plagulis ephemeridum publicarum, quas quidem non aliorum modo tantum obiter percurrere, verum ſedulo excerpere et in horrea ſua congerere ſolebat, vt ſi res poſtularet inde ſtatim depromere poſſet.

Et ſi in his parergis paſſim eum *extra oleas vagari* videamus, ſique ſubinde etiam iocos ſalesque admiſcuerit quales quidem inter priuatos parietes et familiarium colloquia magis opportunum locum habere videri poſſunt ſeuero cenſori, quam in operibus de grauiſſimis diſciplinis in quibus huiusmodi ornatum potius *res ipſa vetat contenta doceri*, Quintiliani tamen in *inſtitutionibus* exemplum ſuo modo ſequutus ideo ea admiſcuiſſe videtur, *vt* ſcil. *hoc ipſo alliceret lectores ſi ducti iucunditate aliqua lectionis, libentius diſcerent ea, quorum ne ieiuna atque arida traditio auerteret animos, verebatur.*

Qui vero OSIANDRUM vnice ex ſcriptis ſuis et non vt quidem ego familiarius norunt, mirabuntur forte rixas et contentiones quas paſſim, et ſerioribus praeſertim aetatis ſuae annis cum pluribus — ne dicam plurimis coaeuorum per Germaniam de arte obſtetricia auctorum habuit.

---

65) *Veranlaſſung zu einer Reiſe nach Leipzig.* Tubing. 1820. 8.

66) De reſpiratione, vagitu et vi vitali foetus humani inter partum ac confeſtim poſt illum ſeries obſeruationum, quae proximo vol. *Commentat. recentior. Soc. Reg. ſcientiar.* continebitur.

67) *Handbuch der Entbindungskunſt.* II. Bs. 2te Abtheil. Tubing. 1821. 8.

68) OSIANDER's *Geburtsſtelle.* ibid. eod. 8. c. fig. aen.

et 69) Christus *aufblickend zu ſeinem Vater und zu unſerm Vater.* Gotting. eod. 8.

Et ipſe quidem pro meo ingenio ab omni litteraria lite alieniſſimo has collegae cariſſimi diſceptationes ſemper inuitus valde et paſſim non ſine dolore obſeruaui. Attamen nec pauca nec leuia mihi ſunt eas in eo quodammodo excuſandi argumenta.

Primum enim ipſae hae controuerſiae magnam partem non tam verſabantur circa theoreticas vt vocantur hypotheſes quam ſuper artis ſalutiferae ad levanda vitae humanae incommoda et ad ſanitatem ipſamque vitam ſeruandam grauiſſimis quaeſtionibus.

Tum vero accedit quod in plerisque huiusmodi diſſidiis noſter ab aduerſariis primo laceſſitus vnice ſui defenſor iniurias repellere et *parta tueri* ſategerit.

Et ſi quandoque fauorabilem opinionem quam de vno alteroue eorum antea habuerat, poſtmodum mutare viſus eſt, non ſtatim ideo inconſtantiae aut leuitatis taxandus, ſiquidem (vt Erasmi mei verbis vtar, quibus ſimilem reprehenſionem ſibi factam abſtergit) *Si quis laudet vinum probum, an is poſt accuſabitur vanitatis, ſi contingat vinum aceſcere?*

Cumque OSIANDRO eſſet temperamentum quod aiunt ſanguineo cholericum, hoc ipſum eum ab vna parte non nimis providum deliberatorem multumque in poſterum proſpicientem ſed genio ſuo facilius indulgentem, ab altera vero aliter ſentientium minus tolerantem et irae paſſim praecipitem reddidit.

Quo maiori autem pollebat facilitate ſcribendi eo minus datum ipſi erat criticas eiusmodi animaduerſiones diutina circumſpectione in annum premere, et in his quoque ipſum illud conſilium ſequi quod tanquam ſymbolum 2do volumini enchiridii obſtetricii verbis Taciti praefixerat: "*compoſitius cuncta, quam feſtinantius.*"

Quantum vero reuera abfuerit probiſſimus vir ab omni animo hiſce controuerſiis alii opinioni addictos vulnerandi, mihi quidem

vel exinde perfuafiffimum eft, quod et non femel neque admodum molliter de meis fuper variis quaeftionum anatomicarum et phyfiologicarum fententiis iudicauerit; quem ceteroquin fincerifſima amicitia fua et officiofo quauis occafione inferuiendi ftudio per 30 annos, et quod extremis quas ad me dederat litterulis adhuc fancte teftabatur, ad vltimum vitae halitum candide feruata, amplexus eft.

Quae OSIANDRO contigerat robufti corporis conftitutio, quantum ad artis fuae exercitium ipfi profuerit faciles dabunt eius periti qui norunt quantum virium in partu difficili expediendo, vel ad centenos fubinde forcipis ope peragendos tractus requiratur, vt noctes taceam infomnes quarum eum ad quadraginta circiter et vltra quouis anno dum hofpitio obftetricio praefuit, peregiffe fcio.

Quamquam vero ex pluribus iam annis fubinde variis afficeretur minoris grauiorisque interdum momenti aegrotationibus nullatenus tamen his indulgere aut ideo a multifariis quae ipfi incumbebant officiis fe auocare paffus eft; verum ftrenue in iis perftitit, quid quod et ferioribus annis vix conualefcens non vnum et quidem fatis longum iter, ad matronas exteras, grauiter decumbentes euocatus, inftituerit.

Sub ingreffum vero vltimi vitae anni, qui aetatis fuae 63tius erat, quemque vulgo tanquam climactericum magnum pro ancipiti et quafi decretorio habere folent, nofter quoque non femel de eius in vitae humanae curriculo dignitate mecum colloquutus, fodalitio etiam noftro commentationem de eo argumento exhibere ftuduit, imo et iam lectulo conftantius adfixus filio cariffimo quem iam honoris cauffa nominaui commifit vt eo fcopo monographias quotquot de eo argumento in ditiffima Georgiae Auguftae bibliotheca affernantur, conquireret.

Et quidem praeter haemorrhoides quibus pridem laborauerat, primum iam vere anni praeteriti diutino vexabatur diabete cum faucium ſiccitate et inexplebili ſiti coniuncto.

Morbo hoc, etſi per interualla, longius ſerpente obſeruabilis ſimul erat in optimo viro ſingularis in quibusdam animi propenſionibus mutatio. Frigus, ne dicam taedium, in rebus quibus hactenus cum voluptate delectabatur, ut florum et frugum cultura, tabularum pictarum quarum ipſe numerum haud paruo aere ſibi comparauerat contemplatio, imo vero quod longe magis dolendum videbatur, tacita quaedam in plures amicorum et familiarium diffidentia, vtpote quos parcius inuiſeret et praeter praelectiones et noſocomii indefeſſam curam ſe fere totum in cubiculo contineret litteris ſe inuoluens aut ſcribens aut legens.

Memorabile vero mihi accidit quod cari aegroti filius quem ſaepius iam laudaui, et quem inter medicos veteres inprimis Aretaeum maximi facere eiusque lectione valdopere oblectari pridem noram, cum eam animi quam dixi in patre mutationem mirarer, ſtatim me moneret, magnum iſtum medicum Cappadocem inter affectiones diabeticorum nominatim et hoc referre quod *omnia faſtidiant, de omnibus dubitent.*

Sub anni quem viuimus initium ſcenam mutauit morbus in eo nunc praeſertim notabilis quod aeger per integras ſenas hebdomades ex ſtomacho faſtitiente tam diuturna corriperetur inedia, vt toto hoc tempore praeter potulenta ab omni victu ſolidiore plane abſtinuerit.

Mentis integritatem quid quod et plerumque ſuetam hilaritatem ad vltimum vsque diem qui 25tus erat m. Martii ſeruauit intemeratam, ea quam toties in votis habuerat ευθανασια a ſummo numine beatus. Cumque ante aliquot annos Salisburgi

verſatus praeter alia carbonis lignei virtutem antiſepticam et conſeruatricem in veterum Romanorum quae ibi eruuntur monumentis obſeruaſſet, eamque ex itinere redux multifariis experimentis comprobaſſet, eaque ad varios vſus praelectione in conſeſſu ſodalitii noſtri habita commendaſſet *), eandem et proprio funere vltro confirmare et quaſi obſignare voluit, adeoque corpus exanime loculo commiſſum puluere carbonario fagineo condi iuſſit.

Magno quo fautores, amici, et auditores funus defuncti comitarunt numero, quam cara ipſis ſit meritiſſimi viri memoria teſtati ſunt, cui iam et ego cogitans quo amico, quo viro caream, pia et grata mente ex animo iterum iterumque dico OSIANDER vale, aeternum vale.

*) Cf. adhuc *Götting. gel. Anz.* 1821. p. 1151.